

Vakcīnas kā problēmu simbols

Andis
Sedlenieks

Pagājušās nedēļas otrajā pusē kļuva zināms, ka ģenerālprokurors Juris Stukāns ir atzinis par nepieciešamu sākt pārbaudi par Covid-19 vakcīnu iepirkumu, tāpat tiks izvērtēts Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB) lēmums neuzsākt kriminālprocesu saistībā ar Covid-19 vakcīnu iegādi.

Pārbaudes gaitā, jāatgādina, beidzot tiks mēģināts noskaidrot, kurš tad galu galā ir atbildīgs par to, ka Latvija atteicās no iespējas iegādāties lielu daudzumu jūtami efektīvāko Pfizer/BioNTech un Moderna vakcīnu pret Covid-19, to vietā izvēloties mazāk efektīvās AstraZeneca vakcīnas. Šāds lēmums tika pieņemts aizvadītā gada novembrī Veselības ministrijā (VM) notikušu sanāksmju laikā, pie tam kopā sanāk-

šanas, kuru laikā tika lemts par valstij tik svarīgo jautājumu, notika bez toreizējās veselības ministres Ilzes Viņķeles līdzdalības un, kā atklājās, pat netika nedz protokolētas, nedz kā citādi dokumentētas.

Rezultāts savukārt ir tāds, ka galvenajam vakcīnu piegādātājam Latvijai ir izrādījušās nopietnas problēmas ar ražošanas jaudām un vēl arī ar reputāciju, tamdēļ vakcīnu trūkst un daļa iedzīvotāju arī uz esošajām skatās ar aizdomām. Par iespējām izvēlēties, ar ko vakcinēties, labāk nerunāt vispār – tādu parasti nav pat starp rietumvalstīs ražotajām vakcīnām, bet Krievijas un Ķīnas vakcīnu parādīšanās Latvijā vispār ir maz ticama iespēja. Šāda lēmuma pieņemšana prasa politisko mugurkaulu, bet šādos jautājumos Latvijas politiķiem ar mugurkaulu ir švaki.

Kas nav mazsvarīgi, tad šajā gadījumā nevienam no lēmējiem, arī pat ļoti vēloties, ir gandrīz neiespējami «piešūt» korupciju vai kādu personisku ieinteresētību.

Vakcīnas tika iepirkas centralizēti, Eiropas Savienības (ES) mērogā, visām dalībvalstīm par vienu cenu, AstraZeneca piedāvājums ir pats, pats lētākais, un, ja kāds tur nedaudz arī ko nolobēja, tad notikušais nu nekādi neizskatās pēc korupcijas, ko atzina arī KNAB. Tāpat Pfizer/BioNTech vakcīna ir jātransportē un jāuzglabā ļoti zemā temperatūrā, ar ko daudzviet Latvijā ir problēmas, tamdēļ ļoti ticams, ka VM ierēdņi vadījās pēc principa – ka tik kaut kas nenotiek, un attiecīgi – jo mazāk iespējamo problēmu, jo labāk.

Vienlaikus, kā jau minēts, bezpersoniska jeb kolektīva ierēdņa lēmuma rezultātā Latvijai ir radušās gana nopietnas problēmas ar vakcinēšanos, bet iedzīvotājiem ir lielā mērā liegta izvēle – jāvakcinējas vai nu ar to, kas ir pieejams, vai arī jāturpina gaidīt nenoteiktu laiku. Tāpat ir maz šaubu, ka netieši šī lēmuma pieņemēji ir vainojami pie vairākiem desmitiem zaudētu dzīvību, pat

ja notikušais ir tikai birokrātiska neizdarība, un kaut vai šā iemesla dēļ plašāks iedzīvotāju loks būtu pelnījies zināt savu antivaroņu vārdus. Un, pat ja minētos ļaudis nav iespējams saukt tiesas priekšā, tad vismaz izlikt aiz siltās vietas durvīm viņus pavisam noteikti nekaitētu.

Līdzīgi gadījumi ar apskaužamu regularitāti atkārtojas jau daudzu gadu garumā.

Savukārt, ja raugās plašāk, tad gadījums VM ar lēmumu par vakcīnu iepirkšanu ne tuvu nav unikāls, tas ir tikai piesaistījis plašu uzmanību kopējā fona – pandēmija, vakcīnu un to izvēles trūkums – dēļ. Līdzīgi gadījumi ar apskaužamu regularitāti atkārtojas jau daudzu gadu garumā – tiek pieņemti lēmumi, tāli no labākā risinājuma, kuru pieņemēju vārdi tā arī paliek nezināmi, bet,

ja kādam beigās arī nākas atbildēt, tad tas izrādās kāds mazsvarīgs ierēdnis, par kuru ir skaidrs, ka viņš vienkārši padarīts par grēkāzi. Vai pašā sliktākajā gadījumā kāds augstāka ranga viņa profesijas brālis, kuram nelaimējies izvilkt īsāko sērķociņu, kaut gan šo sliktāko gadījumu saskaitīšanai arī

vienas rokas pirkstu ir par daudz.

Un tas jau uzskatāmi liecina, ka problēmas pie mums ir ne tikai ar birokrātiju, bet arī ar politisko sistēmu kopumā. Attiecīgi neatkarīgi no tā, pie kāda secinājuma nonāks prokuratūra vai kurš izvilks īsāko sērķociņu, ja lieta līdz tam nonāks, notikušais ir vairāk nekā būtisks iemesls beidzot ieviest vismaz kādu nebūt kārtību un personisku atbildību.

Aktīvo iedzīvotāju fondā projektu finansējums nesasniedz izvirzītos mērķus

Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija (LLKA) un Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome (LOSP) uzskata, ka, izslēdzot nevalstiskās organizācijas no projektu konkursiem, netiek sasniegts viens no Aktīvo iedzīvotāju fonda (AIF) mērķiem – pilsoniskās sabiedrības un iedzīvotāju līdzdalības stiprināšana, kā arī tiek diskriminētas nevalstiskās organizācijas, kuru biedri ir juridiskās personas. LLKA un LOSP aicina AIF paplašināt atbalsta saņēmēju loku nevalstisko organizāciju aktivitāšu atbalsta programmās, prioritāri izvērtējot projektu mērķu un aktivitāšu atbilstību programmas nosacījumiem un nevalstisko organizāciju darbību pēc būtības, nevis formāli vērtējot projekta iesniedzēju biedru profilu.

Ņemot vērā apstiprinātos AIF kritērijus,

šobrīd no dalības projektu konkursos tiek izslēgtas nevalstiskās organizācijas, kuru biedri ir juridiskās personas (piemēram, citas biedrības vai kooperatīvās sabiedrības), jo tiek pieņemts, ka tās pārstāv tikai savus biedrus. Līdz ar to jāsecina, ka atbilstības vērtēšanai tiek pieiets formāli, neskatoties uz to, ka biedrību darbība ir daudz plašāka un nodrošina līdzdalību nozaru politikas veidošanā.

Jāuzsver, ka neatkarīgi no biedru profila gan LOSP, gan LLKA darbība ir vērsta plašāk – to mērķis ir veicināt lauksaimniecības un lauku reģionu attīstību, tādējādi ceļot lauku iedzīvotāju labklājību. Organizāciju ikdienas darbā tiek veidota starpvalstu sadarbība gan lauksaimnieku, gan kooperatīvu, gan arī nevalstisku organizāciju līmenī. Tādējādi abu organizāciju īstenotie projekti regulāri sasniedz tādus mērķus kā kapacitātes un ilgtspējas celšana,

kā arī reģionālās un starpvalstu sadarbības veicināšana.

Tomēr, par spīti LLKA un LOSP ilggadējai pieredzei veiksmīgā, uz lauku attīstību vērstu projektu realizēšanā, pašlaik šīs organizācijas nevar pretendēt uz AIF piedāvātajiem grantiem, jo to biedru profils pēc definīcijas neatbilst AIF noteiktajiem standartiem. Līdz ar to, neatkarīgi no tā, kāds būtu potenciālā projekta mērķis un īstenojamās aktivitātes, neviena no minētajām organizācijām nevar apgūt AIF piedāvātos grantus.

Tāpat jāpiebilst, ka kooperācija ir lielisks pamats pilsoniskas sabiedrības potenciāla celšanai, jo kooperatīvās sabiedrības tiek uzskatītas ne tikai par ekonomisku, bet arī sabiedrisku organizāciju, kuras ietvaros tās biedrs var realizēt gan savas ekonomiskās, gan pilsoniskās tiesības. Turklāt pieredzējušu lauksaimnieku un kooperatīvu

vadītāju zināšanas jau tikušas izmantotas LLKA projektos, piemēram, «Jaunietis – nākotnes saimnieks videi draudzīgā un bioloģiski daudzveidīgā lauku saimniecībā» (Latvijas vides aizsardzības fonds), kura laikā ar lauksaimniecību saistīto profesionālo vidējo izglītības iestāžu audzēkņi tika izglītoti par vides un dabas resursu atbildīgu izmantošanu. Šādu projektu īstenošana pierāda, ka, izmantojot LLKA un LOSP piedāvāto platformu, ne vienmēr īstenotie projekti ir vērsti tikai uz komercdarbības attīstību, bet bieži vien arī daudz plašāku tēmu apspriešanu sabiedriskā līmenī. Tieši tādēļ LLKA un LOSP uzskata, ka, izvērtējot sagatavoto projektu kvalitāti, AIF fondu administrētājiem būtu jāvērtē tā saturs un mērķis, nevis iesniedzēja darbības forma.

Sanita Putniņa,
LLKA biroja administratore

Jāmotivē strādāt attālināti

Aigars
Rostovskis,
LTRK padomes
priekšsēdētājs

Mums ir jāizdomā veids, kā faktiski visiem ļaut strādāt, tai pašā laikā izveidojot katras nozares drošības standartu vai protokolu, pie kura šis vīruss neizplatās. Jo tā ir Covid-19 krīze, vīrusa krīze, ekonomikas krīze, cilvēku uzvedības krīze, vispārējās veselības krīze un arī krīze spēja kontrolēt. Jābūt kompleksai pieejai!

Darbs attālināti – tā ir daļa no drošības protokola. Protams, virknē uzņēmumu lietas var darīt attālināti. Visiem cilvēkiem, kas

var strādāt attālināti, tas jādara. Un tāpēc ir jābūt dažādiem atbalsta instrumentiem un rīkiem, lai motivētu strādāt attālināti. Es varu pateikt, ka pēc aptaujām apmēram 60% no privātā sektora cilvēkiem arī strādā attālināti, bet, protams, objektīvi ir vietas ražošanā un dažādās pakalpojumu nozarēs, kur cilvēkiem jābūt uz vietas. Un tur jābūt ļoti stingram protokolam, lai tie cilvēki, kas brauc uz darba vietām, neinficētos paši un neinficētu citus!

Lai motivētu cilvēkus strādāt attālināti, ir runa par virkni lietu. Par to, kā uzskaita izmaksas, par to, kā jānodrošina tie cilvēki, kas strādā mājās. Man ir sūdzējušies vairāki Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras biedri, ka no Valsts ieņēmumu dienesta to-

mēr ir dažādas prasības, ko tur attiecina un ko tur neattiecinā... Es negribu vilkt detaļās, bet ir jābūt tā – ja cilvēki strādā attālināti, tad no valsts puses nevajag papildus nekādas birokrātiskās lietas.

Domāju, ka šobrīd fokusam jābūt tieši tādām – motivējam cilvēkus strādāt attālināti, kur vien tas ir iespējams! Jo no statistikas redzam, ka pietiekami liela vīrusa izplatība ir tieši publiskajā sektorā. Es vēlreiz uzsveru, ka privātais sektors ir bijis ļoti atbildīgs, tas ir jāstutē tālāk un jāpielāgojas šai krīzei.

Manuprāt, šobrīd, krīzes otrajā vilnī, atbalsts no valsts puses ir ļoti plašs un daudzām nozarēm. Bet mums ir jāskatās uz priekšu! Šī atbalsta nauda ir savā ziņā no

nākotnes aizņemta nauda, un mēs visi par to maksāsim. Tāpēc mums tomēr jādomā, kā pāriet no tādiem atbalsta rīkiem uz reālu strādāšanu. Mēs nevaram visu laiku stutēt ar no nākotnes aizņemtu naudu! Mums jābūt ļoti atbildīgiem. Protams, ir nozares, dažādi pakalpojumi, kā tūrisms vai pasākumu rīkošana, kas nevar nekādu darbību veikt – tur atbalsts jāturpina. Bet, piemēram, tirdzniecībā, citos pakalpojumos vēl un vēl jādomā, kā šiem uzņēmumiem ļaut strādāt, ievērojot visus drošības pasākumus.

Iepriekšējā tikšanās reizē mēs, visi pieci valdības partneri – Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Darba devēju konfederācija, Zinātņu akadēmija, Pašvaldību savienība un arod-

biedrība – piedāvājam Covid-19 ierobežošanas stratēģiskās vadības grupai pieņemt lēmumu: vai mēs mainām šo paradigmu jeb pieeju krīzes vadībai? Kā zinām, šobrīd vairāk tiek strādāts ar masām, ar lieliem aizliegumiem. Mēs teicām, ka ir jāstrādā uz inficētajiem. Jo no 1,9 miljoniem iedzīvotāju tie pozitīvie, inficētie ir apmēram desmit tūkstoši. Jāstrādā ar viņiem! Tur bija vesels priekšlikumu loks un jautājums – pieņemam lēmumu, ka mainām šo paradigmu vai nemainām? Tad nu atkarībā no šī lēmuma var virzīties tālāk. Taču uz šo jautājumu atbilde tā arī netika saņemta. Covid-19 ierobežošanas stratēģiskās vadības grupa ir nedaudz paplašināta, varbūt pat par daudz, tur jābūt kompaktākam režīmam.